

การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
Application of the Four Divine Abodes for the Administration
of Buddhist Temple Charity Schools

พระครูชัยรัตนการ
พระมหาอำนาจ มหาวิโร
ประพิศ โบราณมูล
ธีรภัทร์ ถิ่นแสนดี
พระพิชาญ สุขมงคล (ภูประธาน)
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด
PhraKhru Chairattanakorn
Phra Maha Amnuay Mahaviro
Prapit Boranmoon
Teeraphat Thinsandee
Phra Phichan Sumangkalo (Phuprathan)
Mahamakut Buddhist University Roi-Et Campus
Corresponding E-mail: ppbb2512@gmail.com

รับบทความ: 23 ธันวาคม 2568; แก้ไขบทความ 4 กุมภาพันธ์ 2569; ตอบรับบทความ: 9 กุมภาพันธ์ 2569

Received: December 23, 2025; Revised: February 4, 2026; Accepted: February 9, 2026

บทคัดย่อ

การบริหารจัดการทุกประเภทจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารจัดการที่สำคัญ ได้แก่ บุคลากร (Man) งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material) และการจัดการ (Management) หรือที่เรียกย่อ ๆ ว่า 4M's ถือเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ใช้ในการบริหาร การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา 2) เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จำแนกตามเพศ อายุ และประสบการณ์ทำงานและ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู กลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 245 รูป/คน เครื่องมือ คือ แบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่าหำระดับ มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ การทดสอบค่าที และการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์ทำงานต่างกัน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) แนวทางการบริหาร ด้านทักษะด้านความคิดรวบยอด ผู้บริหารควรรู้จักวิเคราะห์ศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาทุก ๆ คนในองค์กร กำหนดเป้าหมายได้ชัดเจนบนฐานความสำเร็จ ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้ความเป็นกันเอง และปฏิบัติงานแบบเพื่อนร่วมอาชีพ เข้าใจในหลักธรรมาภิบาล ด้านทักษะทางเทคนิควิธี ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ ใช้วิธีการและการมอบหมายงานที่เหมาะสมและสร้างสรรค์

คำสำคัญ : การประยุกต์; พรหมวิหาร 4; การบริหาร 4; โรงเรียนการกุศล; วัดในพระพุทธศาสนา

Abstract

All types of management require key management factors or resources: personnel (Man), budget (Money), materials and equipment (Material), and management (Management), or abbreviated as the 4M's. These are considered the fundamental factors used in management. This research aimed to: 1) study the application of the Four Divine Abodes to the management of Buddhist temple charity schools; 2) compare the application of the Four Divine Abodes to the management of Buddhist temple charity schools, classified by gender, age, and work experience; and 3) study the management approaches of Buddhist temple charity schools based on the Four Divine Abodes. The sample group consisted of 245 administrators and teachers from Buddhist temple charity schools in the Northeastern region. The instrument was a questionnaire with a five-point rating scale, with content validity ranging from 0.80 to 1.00 and a reliability of 0.97. Statistics used for data analysis included percentages, means, and standard deviations. Hypothesis testing included t-tests and one-way ANOVAs.

The results revealed: 1) The overall and individual application of the Four Divine Abodes was high; 2) Comparisons by gender, age, and work experience showed significant differences overall at the .05 level; and 3) Management approaches in conceptual skills were significantly different. Executives should be able to analyze the potential of every subordinate in the organization, set clear goals based on success. In terms of human relations skills, executives should allow school personnel to participate in decision-making, be friendly, and work like colleagues. They should understand the principles of good governance. In terms of technical skills, executives should be encouraged to have knowledge and understanding of the use of various techniques and methods for effective and systematic management. They should use appropriate and creative methods and assignments.

คำสำคัญ : Application; The Four Divine Abodes; Management; Charity School; Buddhist temples

บทนำ

การพัฒนาโรงเรียนการกุศลของวัดให้สามารถเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนในระยะยาว มีอาจพึ่งพาการสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐเพียงอย่างเดียวได้ หากแต่จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งมีความพร้อมในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคปัจจุบันและอนาคต อันจะนำไปสู่ความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนการกุศลของวัดอย่างยั่งยืน (พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (แก้วกัณหา), 2555)

การประยุกต์ใช้หลักพระพุทธศาสนาเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการบริหารที่ดีเพราะศาสนานั้นเป็นสถาบันเบื้องต้นในการส่งเสริมอุดมการณ์ทางคุณธรรม จริยธรรม เพราะศาสนาจะดำรงอยู่ได้ต้องเป็นหลักที่มั่นคงเพื่อให้มนุษย์ได้ยึดถือปฏิบัติ เพราะวามมนุษย์เรานั้นจะดำเนินชีวิตราบรื่นปราศจากปัญหาต่าง ๆ ก็ต้องอาศัยศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวทางใจ (ไกรสร เจริมทอง, 2561) หลักธรรมที่ถูกนำมาประยุกต์ใช้อย่างแพร่หลายและมีความสำคัญต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมและการทำงาน คือ หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งเป็นแนวทางที่ช่วยส่งเสริมให้มนุษย์สามารถดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2554)

การนำหลักธรรมพรหมวิหาร 4 ไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติในการบริหารจัดการงานวิชาการภายในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายนั้น จะประกอบไปด้วย 1) ความมีเมตตา คือความปรารถนาดีต่อผู้อื่น 2) ความกรุณา คือปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือการแสดงความยินดีเมื่อผู้ใดได้บังคับบัญชาประสบความสำเร็จ และ 4) อุเบกขา คือการวางใจเป็นกลาง

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 เป็นการรวมกลุ่มของโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จำนวน 7 จังหวัด ประกอบไปด้วย ขอนแก่น มหาสารคาม ร้อยเอ็ด สกลนคร อุดรธานี หนองบัวลำภู และบึงกาฬ จากสภาพปัญหาการบริหารจัดการของสถานศึกษาเอกชนกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา พบว่า ด้านการบริหารการจัดการ สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมไม่ต่อเนื่องและด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับชุมชนด้านสภาพแวดล้อมด้วย (ณิชนก คำคนชื่อ, 2562)

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา เพื่อนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลสารสนเทศให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปกำหนดเป็นนโยบายในการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
2. เพื่อเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4

สมมติฐานในการศึกษา

1. ผู้บริหาร และครู ที่มีเพศ มีการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน
2. ผู้บริหาร และครู ที่มีอายุ มีการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน
3. ผู้บริหาร และครู ที่มีประสบการณ์ทำงาน มีการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

การบริหารและการจัดการนั้นปัจจุบันได้มีการกำหนดองค์ความรู้ทั้งสองด้านมาผสมผสานและประยุกต์เข้ากับองค์กรสมัยใหม่ จึงทำให้ทั้งสองคำนี้มีความหมายเช่นเดียวกัน Lunenburg & Ornstein (1996, อ้างถึงในสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2546) นั้นได้กล่าวถึงความแตกต่างระหว่างคำดังกล่าวกับการจัดการเชิงวิทยาศาสตร์ว่าการบริหารจัดการจะให้ความสนใจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิธีการจัดโครงสร้างองค์กรโดยภาพรวม ในขณะที่การจัดการเชิงวิทยาศาสตร์จะสนใจการจัดการกับงานและคนงาน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าผู้ที่ใช้ในความหมายแตกต่างกันเพราะส่วนใหญ่จะเห็นว่าคำว่า การบริหารครอบคลุมภาพรวมขององค์กรในขณะที่การจัดการมุ่งไปที่การจัดการกับทรัพยากรในองค์กรเพื่อให้บรรลุจุดหมายที่ตั้งไว้

Ernest Dale (1968) ให้ความหมายของคำว่า การบริหารหรือการจัดการไว้สอดคล้องกันว่า การบริหารหรือการจัดการ เป็นการดำเนินงานของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมกันปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยอาศัยปัจจัยทั้งหลายที่มีอยู่ซึ่งได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ ที่นับว่าเป็นอุปกรณ์ของการจัดการนั้น ๆ นอกจากนี้ Holt (1993) ยังได้กล่าวว่า การบริหารจัดการเป็นศาสตร์ว่าด้วยการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรผ่านกระบวนการทำงานของบุคลากร โดยมุ่งเน้นการกำหนดหน้าที่และกระบวนการที่เหมาะสมในการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเป็นระบบและมีทิศทาง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จรูณี แก้วเอี่ยม (2557) ยังให้ความหมายของการบริหารไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการการทำงานกับคนและโดยคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดขององค์กร รวมทั้งนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2557) ได้กล่าวว่าการบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมมือกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดอย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ

สรุปว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานขององค์กรที่มีคนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่ได้ร่วมกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่องค์กรตั้งไว้ โดยการนำปัจจัยทางการบริหารจัดการที่มีอยู่มาใช้อย่างเป็นกระบวนการอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

รัชตา ธรรมเจริญ (2554) ได้กล่าวว่าการบริหารโรงเรียนหรือการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการวางแผน การจัดองค์กร การดำเนินงาน และการควบคุมกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายภารกิจ และวัตถุประสงค์ ซึ่งมาราณี สัสดีวงศ์ (2554) ที่ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาว่า หมายถึง กระบวนการดำเนินงานในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ มีคุณธรรม จริยธรรมและนำไปปฏิบัติในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีความสุข โดยอาศัยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ รวมทั้งยุกตนันท์ หวานฉ่ำ (2555) ยังได้อธิบายว่า สำหรับการบริหารสถานศึกษานั้นเป็นกระบวนการในการทำงาน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา และนพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2557) ยังได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานเชิงระบบที่อาศัยความร่วมมือของบุคคลหลายฝ่ายในการจัดกิจกรรมและภารกิจต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงามอย่างรอบด้าน

สรุป การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาเพื่อส่งเสริม พัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความสามารถ ด้วยการนำเทคนิคต่าง ๆ มาใช้อย่างเหมาะสม

แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมพรหมวิหาร 4

พรหมวิหาร 4 เป็นธรรมเครื่องอยู่ของชีวิตอย่างประเสริฐ เป็นหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่บริสุทธิ์ และเป็นกรอบสำคัญในการกำกับความประพฤติของมนุษย์ให้ดำเนินไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม เมตตาเป็นการมีจิตปรารถนาดี มุ่งให้ผู้อื่นมีความสุขและแผ่ไมตรีโดยไม่หวังผลตอบแทน กรุณาเป็นความสงสารและความตั้งใจช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์ มุทิตาเป็นการมีใจผ่องใส ยินดีต่อความสุขและความเจริญของผู้อื่นอย่างจริงใจ ส่วนอุเบกขาเป็นการวางใจเป็นกลาง อาศัยปัญญาพิจารณาเหตุและผลของการกระทำอย่างเที่ยงธรรม ไม่เอนเอียงไปตามอารมณ์รักหรือชัง ดังนั้น ผู้ที่สามารถดำรงตนอยู่ในหลักพรหมวิหาร 4 ได้อย่างสมบูรณ์ ย่อมสามารถช่วยเหลือผู้อื่นด้วยเมตตาและกรุณา ควบคุมไปกับการรักษาความยุติธรรมและความถูกต้องด้วยอุเบกขา อันเป็นการทำให้การดำเนินชีวิตและการอยู่ร่วมกับสังคมเป็นไปอย่างสมดุล สงบงาม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2548)

กล่าวได้ว่า พรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมว่าด้วยคุณธรรมประจำจิตใจของผู้ประเสริฐหรือผู้ใหญ่ ซึ่งเปรียบเสมือนธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งความดีงามและความสุข อันเอื้อต่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้

สรุป หลักพรหมวิหาร 4 นั้นเป็นหลักธรรมสำหรับผู้บริหารที่จะต้องแผ่ความรักให้กว้างขวางต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายทั่วไปเพื่อสร้างมิตรภาพและเห็นคุณค่าของชีวิต ประกอบไปด้วย 1) ความมีเมตตา คือความปรารถนาดีต่อผู้อื่น 2) ความกรุณา คือปรารถนาให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือการแสดงความยินดีเมื่อผู้ใดบังคับบัญชาประสบความสำเร็จ และ 4) อุเบกขา คือการวางใจเป็นกลาง

แนวคิดเกี่ยวกับโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา

โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในอดีตเดิมใช้ชื่อว่า “โรงเรียนราษฎร์ของวัด” ซึ่งก่อตั้งขึ้นตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ของวัด พุทธศักราช 2488 การดำเนินงานโรงเรียนการกุศลของวัดได้ประสบปัญหาในการบริหารจัดการและการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากได้รับการสนับสนุนงบประมาณในลักษณะเดียวกับโรงเรียนเอกชนทั่วไป

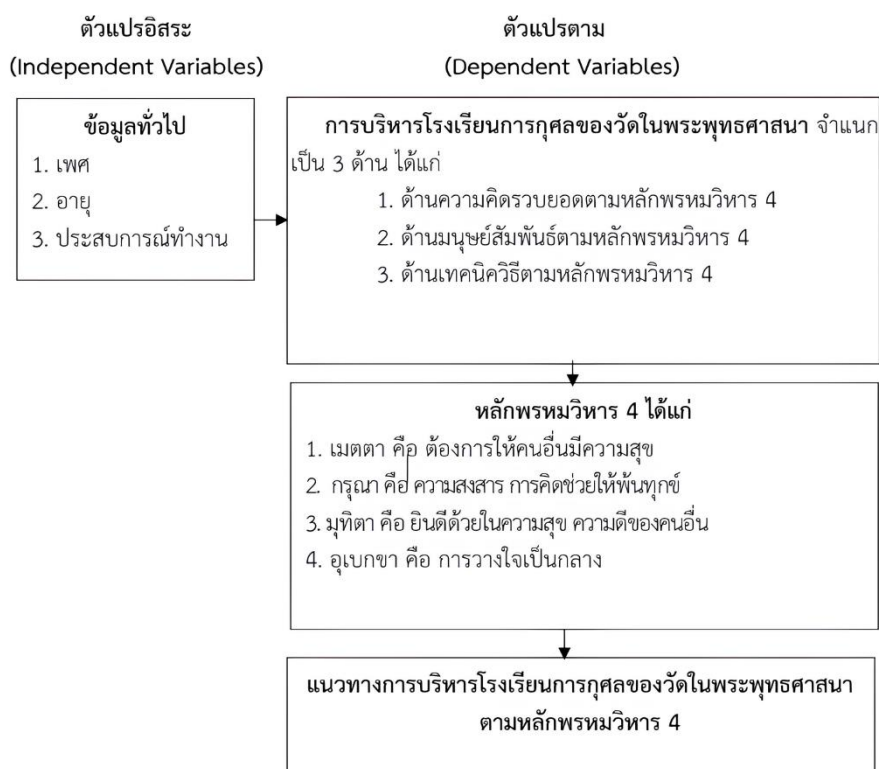
อย่างไรก็ตาม โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนมีความก้าวหน้าและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาให้สูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด อันเป็นผลมาจากการได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนในอัตราร้อยละ 100 ตามนโยบายบัตรอุดหนุนค่าเล่าเรียน และผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู บุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร ต้องมีแนวคิดและหลักการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม เพื่อให้การพัฒนาสถานศึกษาบรรลุผลสำเร็จอย่างยั่งยืน (อุดม นานิ, 2553)

นอกจากนี้โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนายังจัดว่าเป็นทางเลือกอีกทางหนึ่งเพราะการได้รับอนุญาตให้จัดตั้งเป็นโรงเรียนตามพระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พุทธศักราช 2488 ที่ได้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนแบบเดียวกันกับโรงเรียนสามัญทั่วไป ขณะเดียวกันก็มีจุดเน้นที่ต้องการให้นักเรียนเหล่านั้นเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม (ส. ศิวรักษ์, 2545) ขณะเดียวกัน โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาได้รับการสนับสนุนจากคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง โดยเปิดโอกาสให้วัด พระสงฆ์ และชุมชนเข้ามา

มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ภายใต้การส่งเสริม สนับสนุน และการอุดหนุนจาก กระทรวงศึกษาธิการในลักษณะพิเศษ (ผ่องศิริ เรืองตระกูล, 2554)

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับ การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ จรูณี แก้วเอี่ยม (2557) ที่ กล่าวถึง ทักษะการบริหารที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษา มาบูรณาการกำหนดกรอบแนวคิด และสรุปเป็น กรอบแนวคิดได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากร ได้แก่ ผู้วิจัยและคณะสำรวจข้อมูลพื้นฐานจำนวนผู้บริหาร และครู กลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 675 รูป/คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครู กลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้ตารางของ เครจซีและมอร์แกน (R.V.Krejcie & D.W.Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 245 รูป/คน โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน และการสุ่มแบบง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยการนำเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของคำถามแต่ละข้อโดย

หาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC: Index of item objective congruence) จากนั้นพิจารณาคัดเลือกข้อคำถามที่ค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 จากผู้เชี่ยวชาญที่ให้คะแนน

4. นำแบบสอบถามที่ทำการปรับปรุงแก้ไขครั้งสุดท้ายตามข้อเสนอแนะ ไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารและครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.296-0.845 และได้ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

5. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้มาตรวจให้คะแนนและวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 112) ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97

6. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) นำหนังสือจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2) ผู้วิจัยและคณะเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา คิดเป็นร้อยละ 100

7. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

7.1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่า ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

7.2 วิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังต่อไปนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึงมีทักษะการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึงมีทักษะการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึงมีทักษะการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึงมีทักษะการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึงมีทักษะการบริหารจัดการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

7.3 ทดสอบสมมติฐานการวิจัยโดยการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 จำแนกตามเพศ โดยใช้ t-test (Independent Samples) ส่วนระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ใช้ค่าเอฟ (F- test) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไปโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One – way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างผู้วิจัยได้ทำการทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่ม (Multiple Comparison) ตามวิธีของเชฟเฟ (Sheaffe')

7.4 วิเคราะห์ข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 โดยวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมและรายด้าน

การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา	ระดับการประยุกต์ใช้			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4	3.78	0.82	มาก	3
2. ด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4	3.79	0.87	มาก	2
3. ด้านเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4	3.96	0.75	มาก	1
โดยรวม	3.84	0.81	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.81) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านทักษะทางเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4 ($\bar{X} = 3.96$, S.D. = 0.75) ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.87) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านทักษะด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4 ($\bar{X} = 3.78$, S.D. = 0.82)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามเพศ

รายด้าน	เพศชาย (n = 107)			เพศหญิง (n = 138)			t	p
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4	3.39	1.04	ปานกลาง	3.38	0.98	ปานกลาง	0.25	0.80
2. ด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4	3.87	0.83	มาก	3.73	0.77	มาก	3.54	0.00*
3. ด้านเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4	4.03	0.70	มาก	3.91	0.73	มาก	3.07	0.00*
โดยรวม	3.76	0.86	มาก	3.67	0.83	มาก	3.57	0.00*

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 และด้านเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4 ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุ

รายด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4	ระหว่างกลุ่ม	2.08	2	1.04	16.25	0.00*
	ภายในกลุ่ม	15.45	242	0.06		
	รวม	17.53	244			
ด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4	ระหว่างกลุ่ม	0.70	2	0.35	3.67	0.03*
	ภายในกลุ่ม	23.17	242	0.10		
	รวม	23.87	244			
ด้านเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4	ระหว่างกลุ่ม	2.63	2	1.32	17.21	0.00*
	ภายในกลุ่ม	18.51	242	0.08		
	รวม	21.14	244			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.35	2	0.67	19.20	0.00*
	ภายในกลุ่ม	8.51	242	0.03		
	รวม	9.86	244			

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4	ระหว่างกลุ่ม	1.25	2	0.62	9.28	0.00*
	ภายในกลุ่ม	16.28	242	0.07		
	รวม	17.53	244			
ด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4	ระหว่างกลุ่ม	3.00	2	1.50	17.42	0.00*
	ภายในกลุ่ม	20.87	242	0.09		
	รวม	23.87	244			
ด้านเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4	ระหว่างกลุ่ม	2.60	2	1.30	16.96	0.00*
	ภายในกลุ่ม	18.55	242	0.08		
	รวม	21.15	244			

ด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.46	2	0.23	5.89	0.00*
	ภายในกลุ่ม	9.40	242	0.04		
	รวม	9.86	244			

จากตารางที่ 4 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ทั้งโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้ทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe

ผลการศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า 1) ด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4 กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะ คือ 1) ผู้บริหารควรรู้จักวิเคราะห์ศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาทุก ๆ คนในองค์กร เพื่อให้สามารถมอบหมายภาระงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากรในโรงเรียนได้ 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและเคารพในศักยภาพของผู้อื่นที่สามารถสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้เกิดกระบวนการกลุ่ม ทักษะการทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่ความสำเร็จตามนโยบายและแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียน และ 3) ด้านเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4 กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้เพื่อความก้าวหน้าในการทำงาน

สรุป

1. ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และเมื่อแยกออกเป็นรายด้านพบว่า มีผลการวิจัยดังต่อไปนี้ 1) ด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เมื่อประสบปัญหาจากการปฏิบัติงาน คิดวิเคราะห์หาเหตุของปัญหานั้น รองลงมา คือ ผู้บริหารกำกับติดตาม จำแนกวิเคราะห์ จัดเรียงลำดับความสำคัญ และกำหนดภารกิจงานอย่างมีอิสระปราศจากการควบคุมจากภายนอก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการจัดระเบียบกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีความเหมาะสมกับช่วงเวลาและสถานการณ์ 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า ระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารประสานความร่วมมือกับชุมชนในการให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความรู้และสนับสนุนการทำงาน ร่วมกันเป็นกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีวิธีการต่าง ๆ ในการสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ และ 3) ด้านเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4 ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการวางแผนจัดลำดับความสำคัญของงานอย่างเหมาะสม รองลงมา คือ ผู้บริหารปรับปรุงวิธีการ

ทำงานและการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสามารถใช้วิธีการ ต่าง ๆ เพื่อช่วยเป็นเครื่องมือในการตัดสินใจปัญหาได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ พบว่า 1) ผลการเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ที่มีเพศต่างกัน มีระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 และด้านเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4 ไม่แตกต่างกัน 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ที่มีอายุต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ผลการเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. สรุปแนวทางการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า 1) ด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4 กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรรู้จักวิเคราะห์ศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาทุก ๆ คนในองค์กร เพื่อให้สามารถมอบหมายภาระงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากรในโรงเรียนได้ 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและเคารพในศักยภาพของผู้อื่นที่สามารถสร้างความเป็นหนึ่งเดียวกัน ทำให้เกิดกระบวนการกลุ่ม ทักษะการทำงานเป็นทีม เพื่อพัฒนาโรงเรียนสู่ความสำเร็จตามนโยบายและแผนการปฏิบัติงานของโรงเรียน และ 3) ด้านเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4 กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชานำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้เพื่อความก้าวหน้าในการทำงานและพัฒนาตนเอง

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 โดยรวมและรายด้าน มีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลเพิ่มเติม ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ได้เล็งเห็นและตระหนักถึงความสำคัญของการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ พลประเสริฐ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสร เจียมทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นของประธานกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา และครูที่เป็นกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และแยกเป็นรายด้าน ดังนี้ 1) ด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เพราะว่า การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา นั้นต้องเข้าใจความสลับซับซ้อนขององค์การทั้งหมดในภาพรวม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรทิพย์ พลประเสริฐ (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรสร เจียมทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหาร

สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ด้านมนุษย์สัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะว่า การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ได้นำหลักธรรมดังกล่าวมาประยุกต์เป็นแนวทางในการบริหารจัดการด้านมนุษย์สัมพันธ์ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความเข้าใจในธรรมชาติของมนุษย์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไกรศร เจียมทอง (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 3) ด้านเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า มีค่าแปลผลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้เพราะว่า โรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ต้องมีความสามารถในการใช้ความรู้ วิธีการ เทคนิควางแผน เครื่องมือ และอุปกรณ์ที่จำเป็นในการปฏิบัติการกิจ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาทรงพล พลธโร (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา 1) จากผลการเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหาร และครู ที่มีเพศต่างกัน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 นั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 อำเภอแม่เวียง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่า แตกต่างกัน 2) ผลการเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ที่มีอายุต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในปัจจุบันองค์กรต่างก็มีคนหลายวัยที่ต้องมาทำงานร่วมกัน และด้วยช่วงอายุที่แตกต่างกัน ก็ย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ความคิด การตัดสินใจ ความเชื่อ และวิธีการทำงานที่ไม่เหมือนกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบทั้งโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และ 3) ผลการเปรียบเทียบระดับการประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันมนุษย์นั้นมีความหลากหลายทั้งในแง่ของประสบการณ์ การศึกษา ทักษะ ความเชื่อ อีกทั้งความแตกต่างของรุ่นอายุ จึงทำให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารจัดการที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพระเฉลิมพงศ์ จรณสมปนโน (2555) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 อำเภอแม่เวียง จังหวัดนครสวรรค์ ผลการวิจัยพบว่าผลการเปรียบเทียบแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อดุลย์พร ชุ่มช่วย และธีระพงศ์ บุศรากุล (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. แนวทางการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า 1) ด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4 กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรรู้จักวิเคราะห์

ศักยภาพของผู้ได้บังคับบัญชาทุก ๆ คนในองค์กร เพื่อให้สามารถมอบหมายภาระงานให้ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคลากรในโรงเรียนได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาทรงพล พลธโร (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า แนวทางการพัฒนาจำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร และด้านการพัฒนาบุคลากร 2) ด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และสอดคล้องกับแนวคิดของ พระธรรมโกษาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต) (2554) กล่าวว่า การจัดการที่ยึดหลักธรรมาธิปไตย โดยแบบถือธรรมหรือหลักการเพื่อสร้าง ประโยชน์สุขแก่ส่วนรวมเป็นสำคัญ และ 3) ด้านเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4 กลุ่มตัวอย่างมีข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ผู้ได้บังคับบัญชานำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้เพื่อความก้าวหน้าในการทำงานรวมทั้งการพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาทรงพล พลธโร (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า แนวทางการพัฒนา จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กร และด้านการพัฒนาบุคลากร

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ด้านความคิดรวบยอดตามหลักพรหมวิหาร 4 ควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบและทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบันตลอดจนสามารถนำประสบการณ์มาใช้ในการบริหารงานได้

1.2 ด้านมนุษยสัมพันธ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ควรสร้างความเข้าใจอันดีให้เกิดขึ้นแก่บุคคลทุกฝ่าย สร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ให้เกิดมีขึ้นในตนอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ร่วมงานทุกคนเกิดความเข้าใจในกระบวนการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

1.3 ด้านเทคนิควิธีตามหลักพรหมวิหาร 4 ควรให้ความสำคัญต่อกงานด้านเทคนิควิธีการต่าง ๆ อย่างเป็นระบบเพื่อจะได้นำความรู้ที่เกิดขึ้นนำไปเชื่อมโยงกับความคิดในด้านต่างๆ สามารถนำความรู้จากสื่อไปใช้สำหรับการสร้างสมประสบการณ์ในการทำงานได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาทักษะการบริหารจัดการตามแนวพุทธศาสตร์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในเชิงคุณภาพโดยใช้เครื่องมือเก็บข้อมูลในเชิงลึก

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับทักษะการบริหารจัดการตามแนวพุทธศาสตร์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะการบริหารตามแนวพุทธศาสตร์ของผู้บริหารกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง การประยุกต์ใช้หลักพรหมวิหาร 4 สำหรับการบริหารโรงเรียน การกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ประกอบด้วย แนวทางการบริหาร ด้านทักษะด้านความคิดรวบยอด ผู้บริหาร ควรรู้จักวิเคราะห์ศักยภาพของผู้ใต้บังคับบัญชาทุก ๆ คนในองค์กร กำหนดเป้าหมายได้ชัดเจนบนฐานความสำเร็จ ด้านทักษะทางมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้ความสำคัญเป็นกันเองและเข้าใจในหลักธรรมาภิบาล ด้านทักษะทางเทคนิควิธี ควรมีการส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ในการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- ไกรสร เจริมทอง. (2561). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 32 (ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จรูญ แก้วเอียน. (2557). เทคนิคการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา: กลยุทธ์และแนวทางการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ (พิมพ์ครั้งที่ 2). ชานเมืองการพิมพ์.
- ณิกมล คำคนชื่อ. (2562). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาเอกชนกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 8(32), 56–67.
- นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์. (2557). หลักการและทฤษฎีการบริหารการศึกษา. ตีรณสาร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- ผ่องศิริ เรียงตระกูล. (2554). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดำเนินงานของโรงเรียนเอกชนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดลำปาง (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พรทิพย์ พลประเสริฐ. (2560). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. วารสารการวิจัยการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 10(3), 120–135.
- พระเฉลิมพงศ์ จรณสมปโน (แก้วกัณหา). (2555). การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารตามหลักสัปปุริสธรรม 7 อัมภเวสสังกั จังหวัดนครสวรรค์ (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต). (2554). พุทธวิธีการบริหาร. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2554). พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (พิมพ์ครั้งที่ 16). สหธรรมิก.
- พระมหาทรงพล พลธโร. (2566). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 (ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มาราณี สัสดีวงศ์. (2554). ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 (ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

- ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2555). การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 (ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏจลลบุรี.
- รัชตา ธรรมเจริญ. (2554). องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การเป็นโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามยอดเยี่ยม เขตพัฒนาเฉพาะกิจจังหวัดชายแดนใต้ (ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยวงษ์เชาวลิตกุล.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2553). โรงเรียน: การบริหารสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. โรงพิมพ์ทิพย์วิสุทธิ.
- ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 (การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยเกริก.
- ส. ศิวรักษ์. (2545). *ปรัชญาการศึกษา*. มูลนิธิเด็ก.
- สมาคมโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา. (2562, 2 เมษายน). เสมอ 3 ล้นทลายทุกข้อจำกัด: นโยบายโรงเรียนเอกชนที่สำเร็จเป็นรูปธรรม. สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2567, จาก <https://moe360.blog>.
- สัมมา ธนินธ์. (2553). *ทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2546). *ความสำเร็จในการปฏิรูปภารกิจของวัด*. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนทร โคตรบรรเทา. (2554). *หลักการบริหารและทฤษฎีการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ปัญญาชน.
- อดุลย์พร ชุ่มช่วย, & อีระพงศ์ บุศรากุล. (2562). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 7(2), 175–182.
- อุดม นานี. (2553). *สำนักงานกลุ่มโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา*. เจตนารมณ์ภัณฑ์.
- Dale, E. (1968). *Management: Theory and practice*. McGraw-Hill.
- Holt, D. H. (1993). *Management: Principles and practices*. Prentice Hall.